

Abonnement pour un an:

250 piastres

Edition spéciale 300 piastres

Adresse:

Idjtihad Constantinople

Téléph-St, 865

XXème ANNÉE

1 Octobre 1924 — N 170

اجتهاد

فلسفی ، اجتماعی ، ادبی ، اقتصادی مجموعہ

آبونمان: سنہ لکی [۲۴ نسخہ]

داخل ایچون ۲ ، خارج ایچون

۲ ۱/۲ اعلا کاغذایی ہ ایرادر

ادارہ خانہ سی

جفال اوغلانده « اجتهاد ٹہوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمینجی سنہ

دوسرہ ۱۷۰ - ۱ تشرین اول ۱۹۲۴

دون و یارین

اراضی نك و مستملكاتك استشار زراعیسی اقوامك ، ایستز ایسته مز ، باشلیجه دوشونجهسی اولاجاق در .
 § بعضی مملکتلرده ، از جمله انکاترده ، صنایع زراعیه اك کیری صفه آتیلمشدی . کیلرک طور پیلنمه لری یوزندن وجوده کله قحط تهیدی ، صنایع زراعیه یی سرعتله برنجی صفه کچیردی . اوتونومیالری ، استقلاللری محافظه ایتک ایسته یین بتون دیگر مملکتلرده ده بویه اولاجاق در .

§ فیاض برزراعت و بر وسطی صنایع ایله ، بر قومك ، دارالصناعه یی فضله بر درجه ده انکشاف ایتدیرمکدن حاصل اولان حیات دن داهایاده مسعود بر حیات ایله یاشایه بیلدیکنی کورمك ایچون ، یاریم عصر اوله ارجاع نظر ایتمك کافی در . حربك فائده لی نتیجه لرندن ، شهبه سز ، بری طور اقله [یعنی زراعتله] مشغول اولماق ایچون دارالصناعه یی بر آز ترك ایتدیرمك اولاجاق در .

§ سیویل اهالی ، حربك ثقلتی ، بالخاصه صلح اناسنده حس ایده جکدر .

§ متوسط صنفلرک ، نتیجه حرب اولاراق ، فقیر - لشمه لری ، مملکتلردن بیوک بر عنصر استقراری نزع ایده جکدر .

§ (فرانسه) ، انسان و پاره بیتیک ، فقط نهایت الامر ، کندیسی دوا قبول ایتمز بر انجاطه دوشورمه سی محقق بولومش اولان سیاسی واجتماعی خولیلاردن بلکه قورتولش اولاراق بو حربدن چیقاجاق در .

§ حرب ، بتون تعامل قدیملرک تخریبکاری اولاجاق در : عسکری تعامل قدیملر ، صناعی تعامل قدیملر و بالخاصه ذهنی تعامل قدیم [Routine] لر یقیلا جاقدر .

ایکینجی مبحث

پولیتیکه نك مستقبل تهدیدلری

حربدن صوکره یکی اداملرده ، مطلقا ، یکی

اعتقادات سیاسییه وجود بولاجاق در ، فقط بو اعتقادلر ، قولایجه استیصال ایدیلهمه یه جک درجه ده فضله قدیم تلقیلرله چارپیشاجاق ، بوندن شدید جدال لر حاصل اولاجاق در .

§ صلحك وجوده کتیردیکی مسئله لر ، حربك اورتیه آتدینی مسائل قدار ، اولدن کورولمه یین ، غیر ملحوظ وقایع ایله محمول اولاجاق در . بو مسئله لری حل ایچین یالکیز پولیتیکه جیلرک دعوت ایدیلهمه سی امید شکن در .

§ شیمیدین دوشونمه لی در ، که ، ختام حربك فرداسنده (فرانسه) مواد ابتدایه سز ، صنایع سز ، حمله سز ، کومورسز ، اوچ مثل آرتیریلش ویرکی لرله یکیدن انشا ایدیله جک بر چوق شهرلر قارشیسنده بولونه بیله جکدر . مملکتك اداره سنی صنایع اربانه ، زراعه و تاجرلره تفویض ایتمه یوب پولیتیکه نظریه جبارینه تفویض ایتمك خرابیت و آنارشی تولید ایتک اولور .

§ شیمه تنقید و شیمه اعتقاد ، ابدیا مبارزه ده بولونما مالری ممکن اولمایاجاق بر درجه ده فضله ناقابل تألیف درلر . برنجیسی عقلیات دائره سنه ، ایکینجیسی سریات و حسیات دائره سنه منسوب در .

§ اعتقادی . شیمه ، اینانیر ، محاکمه ایتمز . شیمه اعتقاد یالکیزدین لرده دکل تأسیسات اجتماعیه و عسکر به ده دخی حکمفرما در .

§ دولتجیلکک امر و خدمتی آلتنه موضوع « ژاقوبی نزم Jacobinisme » ، « پروتکسیونیزم Protectionisme » و « سوسیالیزم » حربدن صوکره ، جرمن استیلاسی قدار مشوم و خسران انکیز آفت لر تشکیل ایده جکدر . اجبارلر ، انکیز یسیونلر ، آغا ریه لر ؛ نرخلر او زمان حکومتك باشلیجه ، واسطه لری اولاجاق در .

§ سیاسی فرقه لرک مساعفه کار Tolérant اولما دیق لری بر مملکتده ، مرکزیت اصول اداره می اوزون مدت ضروری قالیر . یالکیز صناعی و مالی عدم مرکزیت ممکن کورونور

§ مستقبل حکومتلرک کیوک کوجلکی ، مختلف زمرات اجتماعیه نك اکثریا بری برینه ضد اولان منفعتلری ، بواجتماعی زمره لرک بری برلرینه مضر اولمایاجاق و منفعت عمومیه اعنا ایده جک یوله موازنه لندیرمك اولاجاق در .

او چنجهی مبحث

حق و قوت

حقك تاريخ فلسفيسی صيره ايله اوچ صفحهيه تقسيم ايديله بيلير : ۱ حق بيولوجيائي : عالم حيواني نك حياتی و حيواناتك انسان ايله مناسباتی تحت حكم و اداره سنده بولندوردیغندن حق بيولوجيائي نك يكانه قاعده سی، يكانه نظامی، حق، اقوی قانونيدر. ۲ جمعيت لرك داخلنده کی حق : بوحق، شخص معشری نك شخص فردی اوزه رينه، منفعت مشترکه نامنه، حاکمیتله موصوفدر. ۳ جمعيت لرك خارجنده کی حق يا خود بين الملل حق . [حقوق بين الملل] : شیمدییه قادر منحصر اقوتك حاکمیتله مؤسس اولان بو حق آنجاق اقوامك منافع مشترکه سی، قوه تأییدیه لر وجوده کتیره جکی زمان انکشاف ایده جکدر. § بر جمعيتك ایچینه حق، قوته تقدم ايدر. مختلف جمعيت لر آره سنده کی مناسباتده، بالعکس حقه تقدم ایدن قوتدر.

§ تماماً عسکری بر ذهنیتده بولونان اقوام ایچین بر شی یا بماق حقی، ساده جه او شیئی اجرا ایتمک اقتداری دیمکدر. اسیرلرنک قفادر یسنی یوزن پور وژه Peau-Rouge، اسیرلرنی پارچالایوب بین یام یام، یغما ایدن، قتل عام ایدن جرمن، بو افعالی اجرایه مقتدر اولدیغی ایچون یا بماق حقی تأیید ايدر. بویله تلقیلرک علیهنده يكانه مؤثر دلیل طوپدر.

§ حیوانلری اولدورمک، تخریب ایتمک حقی نك يكانه اساسی، ذکا مژدن حاصل اولان قوتدر. عینی پره نسپیه استناد آدر، که آلمان حکماسی، عالی انسان عرقلرینه، الکزیاده ضعیف لری احما ایتمک حقی ویریور. بوحالده بتون مدیتلر، موقه آنک قوتلی اولان زمره بشر طرفندن احما ایدلمک تهلیکه سنده دوشر واقوام، ازمئه قبل التاريخیه بابارلغنه رجعت ایتش اولور.

§ مابعد الطبیعی محتویاتندن تجرید ایدیلنجه، «حق» ک تعریفاتی (برنجی ژوستینیئن Justinien. [۸] امریله

[۱] شرقی روما ایمپراطور لر نذر در ۵۲۷ دن ۵۶۵ سنه میلادی سنه قار حکمران اولشدر. آياصوفیه معبدینک بانیسی بودر. ج. ۴

وجوده کتیریلن دیژرست Digeste) ك [۲] شو تعریفنه ارجاع ایديله بيلير : « هر مملکتده جمله یه یا خود بیوک اکثریتیه فائده لی اولان ». شو حالده مفیدیت، حقك يكانه تملی اولور؛ فقط بو مفیدیت مملکتلره گوره تبدل ایتدیکنندن، عالم شمول حق دن بحث ایديله مز. § عرف لرك ترقیاتی، نهایت، بتون ملاتر طرفندن قبول ایدیلن و تجاوزده معروض اولدیغی تقدیرده عالم شمول بر غضب تحریک ایدن بعضی پره نسپلر وجوده کتیر مشدر. اقوام، ق ایچون حرب ایتدیکلرنی اعلان ایتدیکلری وقت بو دورلو پره نسپلرک مدافعه سنی درپیش ایدرلر. § عینی جمعيتك فردلری آره سنده کی مناسباتده ژاندارمه، حقك استنادکاه لازميدر. بین الاقوام مناسباتده شیمدییه قادر یالکیز طوپ، ژاندارمه نك یرینه قائم اولایلمشدر.

§ حق، احتیاجات اجتماعیه نك زاده سیدر. قانونلر، آنجاق عادت ايله استقرار پذیر اولدوقدن صوکره مفید بر صورتده تدوین Godifier ایدیلر، قانون نامه یه کچیر یله بيلير.

§ روحلرده تثبیت ایدیلدن اول قانون نامه لرك قیمتی بوقدر. جزادن باشقا استنادلره مالک اولما ییجه قانون نامه لر قوتسز قالیر.

§ حق مدنی Droit civile بدایتده، حق دینی نك آنجاق بر اتساعی تشکیل ایتدی. ارادات ربانیه بالاخره قرال لرك اراده لر یله، چوق داهاصوکره، معشریت لرك اراده لر یله اکمال اولوندی. حق مدنی یی حق دینی دن آیرمایان مسلمانلر کیی بعضی اقوام ایچون، دینک استنادینه مظهر اولمایان بر قانون، شکوه سزدر. مستملکه جیلر مز بونی بعضاً اونوتیورلر.

§ اسکی فکرلردن معمر قالان حق فتح، و اقوامک یکی بر تلقیسی اولان حق استقلال، یکدیگر یله ناقابل تالیف اولدیغندن، بو پره نسپلر دن بری تماماً نابود اولونجه یه قادار (آلمانیا) ايله آلمانیا خارجنده قالان متباقی اقسام جهان آره سنده محاربه لر تکرر ایده جکدر.

§ ضعیف بردولتک قوتلی بردولته اتفاقندن، قوتلی

[۲] « دیژرست » ایمپراطور (ژوستینیئن) ك امریله مدون و روما نك أك مشهور حقوقیوننک مقرراتدن، متشکل احکام حقوقیه مجموعه سنک اسپیدر. ج. ۴

دولت غالب کلدیکی تقدیرده، ضعیف دولت ایچون جزیه گذارلق Vasselage دن، قوتلی حکومت مغلوب اولدیقی تقدیرده ایسه خرابیت دن غیر بر نتیجه ممکنه یوقدر. [۱]
§ (تورکیا)، (آلمانیا) ایله اتفاقدن، (عربستان)ک، (ارمنستان) ک، (مەزوپوتامیا) نک، (سوریه) نک ضیاعلرندن و تام بر خرابیت مالیه دن باشقا بر نتیجه آلدیه ایتمه دی.

§ کندیسینه رعایت ایدیله سنی ایستین حق ک رفیق لازمی، قوت در.

§ قوت، فکری اوزون مدت تضییق ایتمز؛ چونکه تضییق ایدیلان فکر، سرعتله مولد قوت اولور.

§ آلمان پسیقولوغ لری دیرلر، که «موفقیت» کور کورینه بر تصویبی جلب ایدر، و اقوامک نظرنده، دائماً حق، مظفر اولان دعوانک طرفنده در. بونکه برابر (آلمانیا) نک تام مظفر اولدیگی بر صیره ده بی طرفلرک آلمانیا علیه قیام ایتمدیکارخی، بو آلمان پسیقولوغ لر، البته بر امر محقق اولاراق کور مشلدر.

§ بر قوتک سوء استعمالی، نهایت اوقوقی تخریب ایدر. اوزمان یکمیش شدت وجنایت لری جزاسنی اولاد لر چکر؛ بونلر پدرلری طرفدن ارتکاب ایدیلان غدرلرک اغیر یوکی آلتیده اوزون مدت ایکلر طورورلر.

§ قوتلی اقوامه، اقوام ضعیفه نی تحت اسارتیه آماق حق ویرن جرمن «تهز» ینک حرب اثناسنده حکم و تقدیر ایدلیدیکی کیی، فلسفی بر «سیستم» ک قیمتی،

[۱*] بو بر حقیقت درکه علی العاده هر ذکا و منطق صاحبی کوره یایره مشغوم آوروپاچرینک بدایتنده بوسیط حقیقتی ژورنالچی اولاجاغنی عقلمه کیره مەدیکم بعضی ذوات ایله بحال اشنه نکرار اتمشدم. اوصرده برکون (شرف) سواغنک باب عالی جهتمده کی مدخلنده آغا اوغلاو احمد وحسین زاده علی بکله راست کلدیم بنار» تمام ای که راست کلدک شیمدی مرکز عمومیده ایدک اوراده سنندن بحث یکدی. سنن حربیه اشتراک و آلمانیا ایله اتفاق تشبیلر علیه بنده پروپاگاندا ییورمیشک بوده لایسله حکومت علیه بنده بولونماق اولیور. دوقفور بهاد الدین شا کرک بزه دیدی که «عبدالله جودتک دوستلر یسکنز اونا سویله یک، اداره عرفیه منطقه سی خارجه سوق اولونماق اوزره پولیس مدیری طرفندن چاغیریلر سه حیرت انچه سین دیور» دیدیلر محترم دوستلر ملک اظهار و ایفاط خیر خواهانه لری نه بالطبع متشکر و منتهاد قالیم. ع. ع. ح.

تاریخده، بالتجربه نادر آ حکم و تقدیر اولونه ییلمشدر.
§ اسارت آلتیه آماق مغلوب و فتح ایتمک دکل در. [۲]
§ قوتک مادی اسلحه دن غیر استنادی اولمادیغندن،

نهایت الامر، قوتسز حق قادار عاجز اولور.
§ زور اوزره رینه مؤسس حق، بر مدت قبول ایتدیر ییله بیلر فقط دوام ایده من. چوق یکمه دن، بوزور، قارشیسنه داهاقوتلی برحق ایله چیقان دولی اتقاق لریک مبدعی اولور. بو اتقاق دولی لر تاریخک بر قانون دائمیسی در. (اوروپا) یه حاکم اولماق تشبیلرینک هر برندن صوکره، (شارلکن)، (اون دوردنچی لوئی) و (ناپولیون) زمانلرنده، بودولی اتقاق [Coalition] لریک تشبیلر ایتدیکی کورولمشدر.

§ فردی قوته قارشیه، داهاقوتلی بر اجتماعی قوت تشکیل ایتمک، اقوام ایچون یوک بر ترقی اولدی. استقبالك، هنوز اوزاق اولماق له برابر باشلیجه ترقی اجتماعیسی، یالکنز بر قومک تعرضی قوتی رینه بتون دیکر اقوامک قوت مشترک سنی اقامه ایتمک اولاجاق در

§ «قانه درال» [یعنی اولو کلیسا] لریک کتبخانه لری، و نفائس آثارک یاقیلماسی، اصولی قتل عام لر، اسیرلرک، نفی، مدیتک بر رجعتی کوسته ریر، که بونلر قنادی ایدره رک قطعی اولاییلر و بر چوق عصر مساعینک احضار ایتدیکی فتوحات معنویه دن اقوامی محروم ایده بیلیر.

§ موفقیت عسکریه نقطه نظر نیجه، علوجناب دن، انسانیت دن، حقانیت دن، و عهده وفادن متجرب اولماق فائده لی کورونور؛ فقط بوفائده، آنجاچ، قوم، الی نه یه اک زیاده قوتلی اولاراق قالماق شرطیله قابل دوام در. حالبوکه دائماً ک قوتلی قالمش قوملرک تاریخده مثالی یوق در. § ضعیف قوملر، قولایجه اندیشه اخلاقیده بولونورلر قوتلی قوملرک بونوع اندیشه لری یوق در.

§ فاتح لر، اک قوتلی قالدیلر مدتیجه زوری تألیه ایدرلر؛ بونلر اک ضعیفلر اولونجه «زور La Voilence» ی [۱*] : نومرولو (اجتهاد) ده مندرج «پرومه ته» عنوانی منظومه نرک بر قطعه سی شودر؛ سویله بن (پرومه ته در) ؛

ظلم حرصلری تسکین ایده جک،
ایشته باغرم، ایشته خنجر، اوق، زنجیر،
آزاد سین، آدر سین ای قاره قوت،
ایتمک فقط غالب اولماق دیکدر.

تأه نه مسارعت ایدر لر. [اول زمان جبار لر مجبور استمداد اولوتر .]

§ قوة تأییدیه دن محروم بر قانوننامه نك امکان تأسیسنه قائل اولماق ایچون (لاهی) حقوقیوننه عجیب بر مقدارده خیالات لازم اولمشدر. نه دینی، نه مدنی بویله بر قانوننامه نی تاریخ هیچ بر زمان کورمش، طانیس دکل در. [*]
§ زورك، بین الاقوام مناسباتك قانون نهاییسی اولاراق قالماسنه مانع اولماق، بلکه استقبالك اك مشكل مسئله سنی تشکیل ایده جك در. بونكه برابر بومسئله حل اولونما یا جاق اولورسه مدینتك هیچ بر ترقیسی ممکن اولما یا جاق در. اقوام، حقوقك، عسکرلری عددندن باشقا استنادلره مالك اولدیغی کورونجهیه قادر مدینت، دها پك چوق ترقیاتی حیز قعله چیقارماق کرک در. [**]
§ عدالت اجتماعیه نك رولی، بر جمعیتك حیاته مقتضی قواعدك اخلاسه، قوای تأییدیه Sanctions نك تهدیدلریله مانع اولماق در. کندیسنه قوای تأییدیه کشف ایتمك ممکن اولونجه عدالت، بین المللك مستقبل رولی، عینی رول اولماق در. بو امکان هنوز کورونمور .

§ عهد و پیمانلرینه و قوانین انسانیت رعایت ایتمین اقوامه قارشى کوسته ریلن عمومی عدم اعتماد، بین الملل بر قانوننامه وجوده کتیرمك ایچون لازم قوای تأییدیه نك، شبهه سز، تخم اساسیسی اولماق در .

§ ایستر معنوی یاخود مادی صنف دن اولسون، ایستره قانوننامه لرك، فکر لرك، دین لرك یاخود سلا حرك قدرتیله تمثیل ایدیش اولسون هر حالده، قوت، ایستر ایسته مز، جهانك فرمان فرما سی قالا جاق در. مدینتك اك مهم ترقیسی، معنوی قوتلری قوه مسلحه ری نه اقامه ایتمك اولماق در .

§ مدینت لر فکر لرله بنا اولونور، فقط، حالا، آنجا ق طوب لرله مدافعه اولونور لر .

[*] (پارس) ده محم محترم J. Grave ك تحت اداره سنده منتشر Les Temps Nouveaux مجموعه سنك 30 Juin 1899 تاریخلی نسخه سنك باش مقاله سنی تشکیل بومسئله نی تحلیل ایدن مقاله مزده عینی صورتله حکم ویریشدی ع.ج.
[*] آناتول فرانس :

La violence est pire des faiblesses

دیگرکه شدت، ضعف لرك اك فناسیدر دیکدر .

دور دینیجی مبحث

اصلاحات و قوانین

حقیقی اصلاحاتك قانونلره یا پیامادیغی آكلاماق ایچون اوزون سیاحت لر، مشاهد لر سنه لری لازم در .
§ علم و پولتیقه عینی مه تودلره مالك اولاماز. بونلر دن برنجیسی از جمله وبالخصه «عمومی» ایله، ایکنجی «خصوصی» ایله اشتغال ایدر. علم ثابت شیلری یاخود صنعی اولاراق ثابت قیلینمش شیلری مطالعه ایده رك اشیایی حکم و اداره سنده طوتان قانون لری قولایجه میدان قویار .
پولتیقه، بالعکس، اکثریا اولدن کورولمه ین عکس العمل لرله موصوف ذی حیات و متحرک خلا ثك حضورنده بولونور .
§ نظام لرك قیمتی منحصر آ صورت تطبیقنه باغلی در. بونلر دن هیچ ری قطعی و مطلق بر فرضیاته مالك دکل در.
§ بر استحاله ذهیه ایله تعقیب ایدیلر س، سیاسی یاخود اجتماعی بر اصلاح نادر آ مفید اولور .

§ قانون لر، تعامللره تقدم ایتیه باقما یاراق، تعامللری تعقیب ایتمك شرطیله، مؤثر در .

§ بر اصلاح، آنجا ق متوالی کوچك اصلاح لرك یكونی تشکیل و تمثیل ایدر س و آنجا ق بویله اولور س دوامی اولور .

§ منفعت عمومییه متعلق احتیاجات و ایجاباتی افاده ایتهدیك، مقصدی ساده جه فرقه نك مطالبنی تضمین ایلك اولدینی زمان قانون لر، تعلیقاتمه لر مضر اولور .
§ ذهولری مساوی اولمایان کیمسه لره تطبیق ایدیلنجه قانون لر، عدل و حقانیتیه مطابق اولماز. استجناس بهانه سیله بر مستملکینی اوروپا قانوننامه لرله اداره ایتمك، تهلکلی بر خیال خام تشکیل ایدر .

§ بر نظامنامه آنجا ق قیصه و آجیق عباره ایله ترتیب اولونور س آکلانیر و مرعی اولور . اوزون بر نظامنامه مطلقا فنادر؛ چونکه بتمن اقسامی خاطرده طوتولاماز.
§ آلمانانك قوت لرندن بری، عسکر بلیش دیرمه سی سایه سنده، نظامات و قوانینه رعایت ایتدیرمه سی در؛ حالبوکه نظامات و قوانین، لاتین اقوامنده آز مطاع و مرعی در .

نجم استقبال مطبعه سی مدیر مسئول : عبدالله جودت